

Eksperimentalne anarhističke kolonije

Errico Malatesta

1897.

U prethodnom nam je broju drug Fabbri¹ pripovijedao o anarhističkoj koloniji Clousden Hill² u Engleskoj, oduševljeno nam je predstavljajući kao dokaz da anarhija nije samo utopija.

Budući da je anarhija oblik društvene organizacije koja najbolje jamči slobodu i blagostanje svih te vjerujemo da će stoga sigurno dobiti svačiji pristanak, nepotrebno je govoriti da smo uvjereni kako je ona izvediva. K tome, kad su u pitanju društvene institucije, smatramo da je sve u čemu se ljudi slažu moguće i izvedivo. Ali ne čini nam se da kolonija engleskih drugara dokazuje nešto o izvedivosti naših ideja, a to nam je bitno što prije istaknuti kako bismo, u slučaju da ta kolonija propadne, što bi nas rastužilo ali ne i začudilo, mogli potvrditi da neuspjeh toga pokušaja nije dokaz protiv našega argumenta, kao što ni njezin uspjeh nije argument u našu korist. Druge su se kolonije osnivale, napredovale neko vrijeme te su ih razni entuzijasti navodili kao dokaz da je anarhija ostvariva. Buržoazija se tome zdušno smijala.

Zajednica u Clousden Hillu lijep je i pohvalan primjer onoga za što su sposobni ustrajnost, sloga, duh bratstva... kada ih valjano podrži kapitalist koji pribavlja sredstva.³ Međutim, ona nema onu eksperimentalnu vrijednost koju joj dodjeljuje prijatelj Fabbri i koju joj, koliko znamo, ne pridaju ni sami njezini članovi.

Ono što ćemo reći o koloniji u Clousden Hillu rekli bismo o svim kolonijama na koje su razne socijalne škole mišljenja željele ili žele prilijepiti svoje ideale.

Odista, što točno dokazuje činjenica da se našlo nekoliko desetaka drugova, odabranih s tim ciljem na umu iz cijele Engleske, koji se međusobno simpatiziraju ne samo zbog zajedničkih ideja već i zbog osobnih karaktera i koje je na taj poduhvat potaknuo snažan entuzijizam te u njegov uspjeh ulažu vlastitu ljubav te se nadaju da će ostvariti nezavisnost i blagostanje koje je nemoguće ostvariti radeći za nadnicu za gospodara – što to dokazuje? Što dokazuje recimo to da oni uspijevaju biti složni i nastaviti svoj pothvat a da ne moraju odrediti vođu? Ako ti drugovi, koji su zahvaljujući sretnim okolnostima postali vlasnici zemlje i sredstava za rad, napreduju i čak se obogate, ne duguju li oni to, osim svojem radu i svojoj inteligenciji, i svojoj povlaštenoj poziciji, i, prema vanjskom svijetu, svojoj poziciji kapitalista? Oni se ne iskorištavaju međusobno, nikoga ne iskorištavaju izravno, ali neizravno iskorištavaju cijelu veliku masu proleterskoga radništva, kako u razmjenama, tako i u korištenju javnim servisima i svim drugim prednostima civilizacije koje kapitalisti nude zahvaljujući radu slabo plaćenog radništva. Stoga nije na njima da dokazuju kakvo bi bilo društvo osnovano na jednakosti i solidarnosti.

Anarhija mora riješiti posve drugačije, mnogo teže probleme. Ona se mora moći ostvariti s ljudima onakvima kakvi jesu i ondje gdje jesu; mora izjednačiti okolnosti života ljudi unatoč prirodnom razlikama u položaju; mora organizirati proizvodnju i razmjenu svima na korist, a bez poticaja individualnih ili korporativnih interesa; mora pružiti velike javne usluge – željeznicu, poštu, vodoopskrbu, javnu čistoću itd., bez potrebe za autoritetom; mora osigurati javnu sigurnost bez policije; mora, dakle, osigurati harmoniju u cijelom velikom i kompleksnom društvenom životu, a ne samo u kućanskim poslovima jedne male grupe.

Reći da jedna grupa radnika živi u anarhiji, dok je i dalje podložna građanskim i kaznenim zakonima, i dok u svim svojim vanjskim odnosima mora djelovati u skladu s načelima trgovine i

---

¹ Luigi Fabbri (1877. – 1935.), anarhist i esejist iz Italije. Zajedeno s Malatestom i drugima bio je urednik časopisa *L'Agitazione*, te je 1913., opet u Anconi, zajedno s Malatestom osnovao časopis *Volontà*. Aktivan u Italiji od pobuna u Anconi 1890-ih do napuštanja zemlje 1926. zbog fašističkog progona. Među njegovim knjigama i pamfletima ističe se *Diktatura i revolucija (Dettadura e Rivoluzione, 1921.)* koja predstavlja kritiku Lenjinove *Države i revolucije*, te biografija Malateste, originalno objavljena 1936. na španjolskom jeziku kao *Vida y pensamiento de Malatesta*. Naslov članka na kojeg se referira Malatesta jest „Eksperimentalna anarhistička kolonija u Engleskoj. Organizirana anarhija”, a članak komentira jedan prikaz iz novina *Corriere della sera* koji su prenijele i novine *Messaggero*.

² Malatesta piše Clauden Hill, ali ispravno je Clousden Hill.

³ Izvjesni je William Key zajednici u Clousden Hillu subvencionirao strojeve i alat.

konkurencije, jest kao da kažemo da jedna obitelj živi u anarhiji, jer se njezini članovi vole, nikad se jedni drugima ne nameću silom te rade zajedno na osnovi jednakosti. To se može tako reći, ali ne i kao dokaz da ljudsko društvo može živjeti i napredovati bez individualnoga vlasništva i bez vlasti.

Kad, pod uvjetom da je kolonija uspješna, na njezina vrata pokucaju iskorištavani, nezaposleni i progonjeni drugovi, što će učiniti njezini članovi? Ugostiti sve nije moguće jer teritorij Clousden Hilla može priskrbiti posla i kruha vrlo ograničenom broju individua: dakle bit će nužno da odbiju ulazak svima onima koji nisu ondje od početka. Hoće li tada kolonija biti išta drugačija od privatnog vlasništva nekog udruženja? I neće li sve to imati isti utjecaj na moral njezinih članova i na propagandu njihovih ideja kao što bi imao bilo koji kapitalistički poduhvat?

Kao što sam Fabbri kaže: „U interesnim odnosima sa svima koji nisu njezini članovi kolonija se, ako želi opstati, mora ponijeti buržujski.” Možemo li reći da prakticiramo anarhiju, ako smo u velikom segmentu našega života, odnosno u svemu onome što izlazi iz okvira osobnoga rada i neposrednih odnosa s malom grupom u kojoj živimo, primorani djelovati kao buržuji?

S druge strane, gdje je u toj koloniji sloboda kojoj teže anarhisti? Njezini bi članovi izvan nje ponovno naišli na ropstvo najamnoga rada, na bijedu, možda i na nezaposlenost. Ako ne žele odustati od prednosti koje kolonija nudi, prisiljeni su u njoj ostati.

Može li se nazvati slobodnim čovjek koji je, pod prijetnjom zapadanja u bijedu i ropstvo, primoran ostati doživotno na jednom mjestu u društvu nekih određenih ljudi?

Da zbog bilo kojega razloga, možda i zbog same činjenice da članovi moraju nužno ostati zajedno, nestane sloge, bi li bilo čudno da kolonisti, sad već naviknuti na lagodan i nezavisan život, umjesto da ponovo padnu u bijedu nakon što su mladost posvetili napretku kolonije, zatraže i zahtijevaju podjelu kolektivnoga vlasništva?

Sveci nisu uobičajena stvar... čak ni među članovima anarhističkih kolonija! Može li se zbog toga reći da je anarhija iznevjerila?

Dalje: u Clousden Hillu ima 27 muškaraca, od kojih su gotovo svi mladići, i četiri žene. Može li se kolektiv ljudi u celibatu, koji nisu zagovornici ni promiskuiteta ni djevičanske čednosti, smatrati stabilnom formom društva? Prije ili poslije, ti će se mladići htjeti oženiti. Tko može predvidjeti što će se tada dogoditi?

Mi razumijemo da svi već sada traže način da poboljšaju svoju situaciju, a među različitim načinima na koje se to može postići svakako preferiramo egalitarnu kooperaciju. Stoga se iskreno veselimo uspjesima drugova u Clousden Hillu. Ali anarhija... to je sasvim druga stvar.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Errico Malatesta
Eksperimentalne anarhističke kolonije
1897.

L'Agitazione (Ancona) 1, br. 33 (20. listopada 1897.)
Prevela i uredila: Mia Gonan. Preuzeto iz: Errico Malatesta, *Ni demokrati ni diktatori*. Odabrani
spisi 1884.- 1930. DAF, Zagreb 2022.

anarhisticka-biblioteka.net